

TRƯỜNG ĐẠI HỌC THƯƠNG MẠI
THUONGMAI UNIVERSITY

Chủ biên:

PGS.TS. Nguyễn Thị Nguyên Hồng - PGS.TS. Vũ Đức Minh

Giáo trình **KINH TẾ DU LỊCH**

NHÀ XUẤT BẢN THỐNG KÊ

TRƯỜNG ĐẠI HỌC THƯƠNG MẠI
THUONGMAI UNIVERSITY

Chủ biên:

PGS.TS. Nguyễn Thị Nguyên Hồng - PGS.TS. Vũ Đức Minh

Giáo trình **KINH TẾ DU LỊCH**

NHÀ XUẤT BẢN THỐNG KÊ - 2020

TRƯỜNG ĐẠI HỌC THƯƠNG MẠI

THƯƠNG MẠI UNIVERSITY

Chủ biên: PGS TS Nguyễn Thị Nguyên Hồng - PGS TS Võ Đức Xuân

Giáo trình KINH TẾ DU LỊCH

PHẦN 1: TỔNG QUAN VỀ DU LỊCH

LỜI NÓI ĐẦU

Trong nhiều thập kỷ qua, du lịch đã có sự tăng trưởng và đa dạng hóa mạnh mẽ để trở thành một trong những khu vực kinh tế phát triển nhanh nhất trên thế giới. Du lịch hiện đại gắn liền với sự phát triển với số lượng ngày càng nhiều các điểm đến mới. Những động thái này đã biến du lịch thành động lực chính cho sự tiến bộ kinh tế - xã hội. Ngày nay, khối lượng kinh doanh của ngành du lịch bằng hoặc thậm chí vượt quá lượng xuất khẩu dầu và các sản phẩm lương thực. Du lịch trở thành một trong những lĩnh vực chủ chốt trong thương mại quốc tế và đồng thời là một trong những nguồn thu nhập chính của nhiều nước đang phát triển. Sự lan rộng của du lịch toàn cầu ở các quốc gia công nghiệp hóa và phát triển đã mang lại nhiều lợi ích kinh tế và việc làm trong nhiều lĩnh vực liên quan - từ xây dựng tới nông nghiệp hoặc viễn thông. Sự đóng góp của kinh tế du lịch phụ thuộc vào chất lượng và thu nhập của dịch vụ du lịch. Theo Tổ chức Du lịch Thế giới (UNWTO), năm 2018, du lịch quốc tế đóng góp 10,4% GDP toàn cầu, 319 triệu việc làm, chiếm khoảng 10% việc làm trên toàn thế giới, 7% giá trị xuất khẩu quốc tế, 30% giá trị xuất khẩu ngành dịch vụ, tương ứng 1.717 tỷ USD. Vì thế du lịch có vai trò quan trọng trong kinh tế đối với thế giới nói chung và đối với từng quốc gia đã và đang phát triển nói riêng.

Với mục tiêu thực hiện Chiến lược phát triển du lịch Việt Nam đến năm 2020, tầm nhìn đến năm 2030, ngày 3/8/2016, Bộ Văn hóa, Thể thao và Du lịch ban hành Quyết định số 2714/QĐ-BVHTTDL phê duyệt Đề án “Chiến lược phát triển sản phẩm du lịch Việt Nam đến năm 2025, định hướng đến năm 2030”. Mục tiêu tổng quát của Đề án là phấn đấu đến năm 2030, Việt Nam trở thành quốc gia có ngành du lịch phát triển. Bên cạnh đó, Nghị quyết số 08-NQ/TW ngày 16/1/2017 của Bộ Chính trị, nêu rõ mục tiêu ngành Du lịch cơ bản trở thành ngành kinh tế mũi nhọn, tạo động lực thúc đẩy phát triển kinh tế - xã hội; có tính chuyên nghiệp,

có hệ thống cơ sở vật chất kỹ thuật tương đối đồng bộ, hiện đại; sản phẩm du lịch có chất lượng cao, đa dạng, có thương hiệu, mang đậm bản sắc văn hoá dân tộc, cạnh tranh được với các nước trong khu vực. Theo Quyết định 147/2020/QĐ-TTg về Phê duyệt chiến lược phát triển du lịch Việt Nam đến năm 2030, mục tiêu đặt ra là đến năm 2030, Việt Nam sẽ thu hút được 50 triệu khách quốc tế và 160 triệu lượt khách nội địa, chi tiêu tổng thu du lịch là 130 - 135 tỷ USD, đóng góp trực tiếp vào GDP đạt 15 - 17%; tăng tổng số lao động trong ngành du lịch lên hơn 8,5 triệu lao động (trong đó, có 3 triệu lao động trực tiếp), đảm bảo phát triển du lịch sẽ góp phần bảo tồn và phát huy các giá trị văn hóa Việt Nam, cải thiện cuộc sống cho người dân; phát triển du lịch xanh, gắn hoạt động du lịch với giữ gìn và phát huy các giá trị tài nguyên, bảo vệ môi trường, đảm bảo các dự án phát triển du lịch phải tuân thủ luật môi trường...

Để phát triển du lịch thực sự trở thành ngành kinh tế mũi nhọn và nâng cao vị trí và vai trò của lĩnh vực du lịch trong nền kinh tế nước ta, đòi hỏi các nhà quản trị doanh nghiệp, những người kinh doanh trong lĩnh vực du lịch cần phải có những kiến thức căn bản về các vấn đề kinh tế trong hoạt động kinh doanh du lịch và trong ngành du lịch. **Giáo trình Kinh tế du lịch** được biên soạn nhằm trang bị cho người học có những kiến thức cần thiết của một nhà quản trị kinh doanh du lịch trong xu hướng hội nhập kinh tế quốc tế, vận dụng các kiến thức đã học để giải quyết các vấn đề quản lý phát sinh trong quá trình kinh doanh du lịch, đồng thời góp phần đào tạo đáp ứng nhu cầu xã hội đối với ngành du lịch ở nước ta hiện nay.

Giáo trình được biên soạn theo chương trình môn học thuộc chương trình khung ngành Quản trị dịch vụ du lịch và lữ hành, Quản trị khách sạn theo Quyết định 68/QĐ-ĐHTM ngày 10/02/2017 về việc Ban hành bộ chương trình đào tạo các chuyên ngành trình độ đại học hệ chính quy theo hệ thống tín chỉ và Quyết định 1566/QĐ-ĐHTM ngày

25/12/2019 về việc Hoàn thiện chuẩn đầu ra và chương trình đào tạo trình độ đại học hệ chính quy do Hiệu trưởng Trường Đại học Thương mại phê chuẩn và được Hiệu trưởng phê duyệt làm tài liệu chính thức dùng trong giảng dạy, học tập ở Trường Đại học Thương mại.

Giáo trình Kinh tế du lịch được biên soạn, cấu trúc lại và phát triển mới gồm 8 chương, bao gồm các nội dung, kiến thức và phương pháp khá toàn diện nhằm đáp ứng những yêu cầu đổi mới và nâng cao chất lượng đào tạo, phù hợp với chương trình đào tạo theo tín chỉ của trường.

Chương 1: Khái quát về ngành du lịch.

Chương 2: Thị trường du lịch.

Chương 3: Cán cân thanh toán trong du lịch.

Chương 4: Công ty đa quốc gia trong du lịch.

Chương 5: Đầu tư du lịch.

Chương 6: Lao động và vốn kinh doanh du lịch.

Chương 7: Chi phí và lợi nhuận kinh doanh du lịch.

Chương 8: Hiệu quả kinh tế - xã hội của du lịch.

Giáo trình được hoàn thành bởi tập thể giảng viên Bộ môn Quản trị doanh nghiệp du lịch. PGS.TS Nguyễn Thị Nguyên Hồng - đồng chủ biên và viết 6.1 và 7.1; PGS.TS Vũ Đức Minh - đồng chủ biên và viết các chương 1, 2, 3, 4, 5; ThS. Dương Thị Hồng Nhung viết 6.2 và 7.3; ThS. Trần Thị Kim Anh viết 7.2 và chương 8.

Tập thể tác giả mong rằng, việc biên soạn giáo trình sẽ đáp ứng tốt yêu cầu nâng cao chất lượng đào tạo của trường và là tài liệu hữu ích cho nghiên cứu khoa học và triển khai hoạt động kinh doanh dịch vụ du lịch tại các loại hình doanh nghiệp dịch vụ du lịch hiện nay.

Trong quá trình biên soạn, tập thể tác giả đã nhận được sự đóng góp hết sức quý báu của Ban Giám hiệu nhà trường, của Hội đồng Khoa

Khách sạn - Du lịch, của các nhà giáo trong Bộ môn Quản trị doanh nghiệp du lịch. Do còn một số hạn chế nhất định, giáo trình không thể tránh khỏi những thiếu sót, chúng tôi xin trân trọng cảm ơn và rất mong nhận được các ý kiến đóng góp để nâng cao chất lượng của giáo trình.

Xin trân trọng giới thiệu cùng bạn đọc.

TM. TẬP THỂ TÁC GIẢ

PGS.TS. NGUYỄN THỊ NGUYỄN HỒNG

PGS.TS. VŨ ĐỨC MINH

MỤC LỤC

	Trang
LỜI NÓI ĐẦU	iii
ĐỐI TƯỢNG, NỘI DUNG VÀ PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU HỌC PHẦN	xi
Chương 1. KHÁI QUÁT VỀ NGÀNH DU LỊCH	1
1.1. Một số vấn đề chung về du lịch	1
1.1.1. Khái niệm và các yếu tố cấu thành của hệ thống du lịch	1
1.1.2. Động cơ và loại hình du lịch	3
1.1.3. Điểm đến và điểm hấp dẫn du lịch	9
1.1.4. Đặc điểm và các bộ phận cấu thành của ngành du lịch	11
1.2. Vai trò của du lịch trong nền kinh tế quốc dân	21
1.2.1. Vai trò trong tổng sản phẩm trong nước (GDP)	21
1.2.2. Vai trò trong thu nhập quốc dân và tạo việc làm	31
1.2.3. Vai trò và chính sách kinh tế của chính phủ trong phát triển du lịch	49
Câu hỏi ôn tập và thảo luận	66
Chương 2. THỊ TRƯỜNG DU LỊCH	69
2.1. Cầu du lịch	69
2.1.1. Khái niệm và bản chất của cầu du lịch	69
2.1.2. Đặc điểm của cầu du lịch	70
2.1.3. Các nhân tố ảnh hưởng đến cầu du lịch	72
2.1.4. Đặc điểm một số loại cầu sản phẩm và dịch vụ du lịch	74
2.1.5. Dự báo cầu du lịch	79
2.2. Cung du lịch	86
2.2.1. Khái niệm và bản chất của cung du lịch	86
2.2.2. Đặc điểm của cung du lịch	88
2.2.3. Các nhân tố ảnh hưởng đến cung du lịch	89
2.2.4. Đặc điểm một số loại hình cung du lịch	90

2.3. Quan hệ cung cầu và thị trường du lịch	1063
2.3.1. Quan hệ cung cầu du lịch	1063
2.3.2. Thị trường du lịch	1100
Câu hỏi ôn tập và thảo luận	1144
Chương 3. CÁN CÂN THANH TOÁN TRONG DU LỊCH	1177
3.1. Sự tham gia của du lịch trong cán cân thanh toán và cơ sở của cán cân thanh toán du lịch	1177
3.1.1. Khái niệm và nội dung cán cân thanh toán	1177
3.1.2. Sự tham gia của du lịch trong cán cân thanh toán	1199
3.1.3. Cơ sở của cán cân thanh toán du lịch: Lợi thế so sánh trong du lịch	1209
3.2. Xác định các khoản mục chính của cán cân thanh toán du lịch	121
3.2.1. Thống kê các thanh toán du lịch	121
3.2.2. Các khoản thu nhập và thanh toán vận chuyển	123
3.2.3. Các khoản thu nhập và thanh toán du lịch	125
3.3. Phát triển du lịch và chính sách đối với cán cân thanh toán du lịch	127
3.3.1. Sự phụ thuộc vào du lịch trong cán cân thanh toán quốc gia	127
3.3.2. Tác động của phát triển du lịch đối với cán cân thanh toán	128
3.3.3. Các chính sách đối với cán cân thanh toán du lịch	130
Câu hỏi ôn tập và thảo luận	134
Chương 4. CÔNG TY ĐA QUỐC GIA TRONG DU LỊCH	137
4.1. Kinh doanh đa quốc gia trong du lịch	137
4.1.1. Các mối liên hệ đa quốc gia	137
4.1.2. Các lý thuyết về đầu tư đa quốc gia	139
4.1.3. Lý do kinh doanh đa quốc gia trong du lịch	142
4.2. Công ty đa quốc gia trong du lịch và tác động của nó	145
4.2.1. Các hình thức công ty đa quốc gia phổ biến trong kinh doanh du lịch	145
4.2.2. Tác động của công ty đa quốc gia	154
Câu hỏi ôn tập và thảo luận	164